

OMAISHOIDONTUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET 1.1.2020 ALKAEN

Yleistä omaishoidon tuesta

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuen tarkoituksena on mahdollistaa hoidettavan asuminen omassa kodissaan mahdollisimman pitkään ja siirtää ympärivuorokautisen hoidon tarvetta.

Omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005) säädetään tuen myöntämisedellytyksistä alimpien hoitopalkkioiden määrästä, omaishoidon tukena annettavista palveluista, omaishoitajan vapaasta, hoito- ja palvelusuunnitelmasta sekä omaishoitosopimuksesta.

Omaishoidon tuen myöntämisperusteet päättää kuntayhtymän hallitus säännösten sallimissa rajoissa.

Omaishoitolain 3 §:ssä säädetty tuen myöntämisedellytykset:

1. henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
2. hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
3. hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
4. omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävä
5. hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva.
6. tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Tuki kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville henkilöille. Omaishoidon tukeen ei ole subjektiivista oikeutta. Omaishoidon tuki ei ole toimeentuloturvaetus, vaan se on korvaus omaishoitajan antamasta hoidosta ja huolenpidosta. Omaishoito on aina päivittäiseen henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon annettavaa apua, ei ainoastaan kodin ulkopuolista

asiointia (pankki-, virasto- tai kauppa-asiat) tai taloustöitä. Hoidon tulee olla myös sitovampaa ja vaativampaa verrattuna perheenjäsenten normaaliin huolenpitoon.

Omaishoidon tukea ei voida myöntää, jos hoidettava asuu sosiaali- tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä ympärivuorokautista hoitoa tuottavassa toimintayksikössä. Esimerkiksi tehostetussa palveluasumisyksikössä tarjotaan riittävät palvelut asiakkaiden säännöllisen hoidon, huolenpidon ja turvallisuuden takaamiseksi. Näitä palveluja ei voida korvata omaishoitajan työpanoksella.

Omaishoidon tukea ei myönnetä takautuvasti, vaan aikaisintaan hakemiskuukauden alusta lukien.

Omaishoidon tuen hakeminen ja päätöksenteko

Omaishoidon tukea haetaan omaishoidontuen hakemuksella. Hakumenettely on jatkuva. Palveluohjaaja on omaishoitajien yhteyshenkilönä ja seuraa omaishoitoa ja omaishoitajien tilannetta. Omaishoidon tuen myöntämisedellytysten selvittämiseksi tehdään kotikäynti, jolloin arvioidaan hoidettavan palvelun tarve, omaishoitajan soveltuvuus tehtävään ja muut omaishoidon myöntämisedellytykset. Omaishoitajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt ja hänellä tulee olla riittävät henkiset ja fyysiset voimavarat kyetäkseen kantamaan kokonaisvastuun hoidettavasta, sekä takaamaan hänelle asianmukainen ja turvallinen hoito. Omaishoitajan kykyä toimia omaishoitajana arvioidaan myös olemassa olevan hoitosuhteen aikana. Tarvittaessa voidaan pyytää omaishoitajan terveydentilaa koskeva lääkärinlausunto.

Omaishoidon tuen myöntämiskriteerinä on se, että hoidettavan koti on siellä annettavalle hoidolle sopiva. Tämä tarkoittaa sitä, että hoidettavan kodissa tulee olla kaikki nykyajan mukavuudet ja asumistilojen tulee kokonaisuudessaan olla sopivat hoidon antamiselle. Hoito-olosuhteiden soveltuvuus arvioidaan kotikäynnin yhteydessä.

Päätöksenteon tukena käytetään hoidettavan hoitoon osallistuvien henkilöiden ja tahojen asiantuntemusta, kuten kotihoidon tai kehitysvammahuollon asiantuntemusta. Aikuisten ja vanhusten osalta arviointimenetelminä ovat havainnointi, haastattelu, ja erilaiset arviointimittarit, kuten RAI-mittari ja muut asiakkaan tilanteeseen soveltuvat mittarit kuten esimerkiksi MMSE, MNA jne. Lasten osalta käytössä on alle 16-vuotiaiden hoitoisuusarviointi.

Lasten omaishoidon tuen arvioinnissa lähtökohtana on pidettävä sitä, että lapsella on sairaudesta/vammasta aiheutuva erityisen hoidon tarve ikätasoonsa nähden.

Tuen tarve arvioidaan aina yksilöllisesti.

Viranhaltijan päätökseen tyytymätön asiakas voi saattaa päätöksen kuntayhtymän hallituksen käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Kuntayhtymän hallituksen päätökseen voi hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa tiedoksi saamisesta.

Omaishoidon sopimus

Omaishoidontuesta laaditaan omaishoitajan ja kuntayhtymän välinen omaishoitolain mukainen omaishoitosopimus, jonka liitteenä on omaishoitolain mukainen hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoidon sopimus voi olla toistaiseksi voimassaoleva tai erityisestä syystä määräaikainen. Asiakassuunnitelma tarkistetaan aina tarvittaessa.

Omaishoidon tuen maksaminen

Omaishoitajalle maksetaan hoitopalkkiota, jonka taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Hoitopalkkiot tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Maksupäivä on kuukauden viimeinen päivä. Hoitopalkkio on omaishoitajalle veronalaista tuloa, josta peritään ennakonpidätys ja eläkemaksu. Kuntayhtymä maksaa työnantajan sosiaaliturvamaksut ja eläkemaksut. Eläkemaksu koskee alle 68-vuotiaita hoitajia, joille kertyy KVTEL:n mukainen peruseläketurva. Omaishoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ei ole työsuhteessa kuntayhtymään.

Omaishoitajien eläketurvasta säädetään kunnallisissa eläkelaisissa. Kuntayhtymän on järjestettävä omaishoitajille tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu niin kutsuttu vapaaehtoinen vakuutus omaishoitotyössä sattuneen tapaturman varalta. Omaishoitajien tapaturmasuoja on yhtä kattava kuin pakolliseen tapaturmavakuutukseen perustuva tapaturmasuoja, jollainen on työ- ja virkasuhteessa olevien lisäksi esim. perhehoitajilla.

Omaishoidon tuen maksuluokan määrätymisperusteet

Omaishoidon tuen maksuluokan määrättyminen perustuu alla oleviin ohjeisiin sekä arviointimenetelmien tuloksiin. Muiden palveluiden käyttö saattaa vaikuttaa omaishoidon tuen määrään. Hoitopalkkion taso määrättyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella.

1. maksuluokka 424,83 €/kk

Maksuluokkaan kuuluu jos

- asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve on päivittäin jatkuvasti sitovaa
- asiakas tarvitsee toistuvasti apua, tukea, ohjausta ja neuvontaa henkilökohtaisen hygienian hoidossa, liikkumisessa, ravitsemuksen hoidossa, vaatehuollossa ja lääkehoidossa
- asiakas selviytyy muutamia tunteja itsenäisesti kotona
- avun tarve on ympärivuorokautista

Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi useita kotihoidon käyntejä vuorokaudessa tai ympärivuorokautista hoitoa tehostetussa palveluasumisessa tai laitoshoidossa.

Mittareiden arvot ikäihmisten kohdalla: *ADL-H_6: 2, MAPLe_5: 3, CPS: 2, IADL_21: 13 tai enemmän*

Alle 16-vuotiaiden hoitoisuusarviointi: *pisteet 20–33*

2. maksuluokka 649,63 €/kk

Maksuluokkaan kuuluu jos

- asiakas tarvitsee lähes jatkuvasti tai jatkuvasti hoitoa ja huolenpitoa kaikissa elämän perustoiminnoissa selviytyäkseen kotona
- asiakas tarvitsee jatkuvaa valvontaa toimintakykynsä ja/tai muistinsa vuoksi eikä selviydy yksin kotona kuin pieniä hetkiä
- avun tarve on ympärivuorokautista, hoidettava ei voi asua yksin

Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi ympärivuorokautista hoitoa tehostetussa palveluasumisessa tai laitoshoidossa.

Mittareiden arvot ikäihmisten kohdalla: *ADL-H_6: 3, MAPLe_5: 4, CPS: 3, IADL_21: 13 tai enemmän*

Alle 16-vuotiaiden hoitoisuusarviointi: *pisteet 34–48*

3. maksuluokka 836,15 €/kk

Maksuluokkaan kuuluu jos

- asiakasta ei voi jättää yksin ja hän tarvitsee hyvin runsaasti ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa kaikissa elämän perustoiminnoissa selviytyäkseen kotona.
- omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa työtään tai päätoimista opiskeluaan.
- edellytyksenä tuen saamiselle on hoitajan ansion menetys ja se, että hoitajalla ei ole samalta ajalta vähäistä suurempia tuloja. Oikeutta korotettuun palkkioon ei myöskään ole, jos hoitaja on samalta ajalta oikeutettu saamaan tukea, jonka tarkoituksena on korvata menetettyä ansiotuloa. Tällaisia etuuksia ovat vuorottelukorvaus sekä sairausvakuutuslain mukainen erityishoitoraha alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmalle.

Mittareiden arvot ikäihmisten kohdalla: *Luokka 3: ADL-H_6: 4, MAPLe_5: 5, CPS: 4, IADL_21: 17 tai enemmän. Näistä täytyttävä kolme.*

Edellä mainitut kriteerit ovat suuntaa antavia, eikä niiden kaikkien tule täytyä palkkion määräytymistä mietittäessä.

Omaishoitajan ja omaishoidettavan saamat muut palvelut ja niiden vaikutukset omaishoidon tukeen

Vähäinen kotihoito tai muu vähäinen palvelu ei vähennä palkkiota. Jos hoidettavalle järjestetään palveluja siinä määrin, että palvelujen johdosta omaishoitajan vuorokaudessa antaman hoidon sitovuus ja vaativuus vähenevät, tämä voidaan ottaa huomioon hoitopalkkion tason määrittelyssä (vähentävästi). Kunkin omaishoitajan ja hoidettavan kohdalla tilanne on arvioitava yhteistyössä hoitajan ja mahdollisuuksien mukaan hoidettavan kanssa esim. hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen/päivittämisen yhteydessä.

Päivähoito/Päivätoiminta

Omaishoidettava voi hakeutua päivähoitoon/päivätoimintaan. Mikäli omaishoidettava on säännöllisessä päivä- tai työtoiminnassa tai muussa vastaavassa, se huomioidaan palkkion suuruudessa (esim 5:nä päivänä viikossa). Vähäinen päivätoiminta ei vaikuta omaishoidon tuen

määrään. Kunnalliset palvelut ovat maksullisia ja maksu määräytyy voimassa olevien hintojen mukaan. Lasten kokopäivähoito vaikuttaa alentavasti tuen määrään.

Kotihoito

Omaishoitoa tukevana palveluna voidaan tarvittaessa myöntää tilapäistä tai säännöllistä kotihoitoa, esim. kylvetysapua, nostoapua tai sairaanhoidollisia toimenpiteitä tai myöntää kotihoidon tukipalveluista esim. asiointia, saunapalvelua, ateriapalvelua. Asiakkaan saama säännöllinen kotihoito on tarkoitettu omaishoitoa tukevaksi palveluksi, ei korvaamaan sitä. Asiakkaan saaman kotihoitopalvelun määrä ja omaishoidon tuen rooli määritellään asiakaskohtaisesti. Kunnalliset palvelut ovat maksullisia ja maksu määräytyy voimassa olevien kotihoidon hintojen mukaan.

Henkilökohtainen avustaja

Henkilökohtaisen avustajan käyttö saattaa alentaa omaishoidon tuen määrää tilanteessa, jossa henkilökohtainen avustaja on myönnetty yli 7 tunniksi päivässä tai omaishoidettavalla on henkilökohtaisen avustajan lisäksi paljon muita palveluita.

Säännöllinen vuoroahoito

Säännöllisellä vuorohoidolla tarkoitetaan kerran kuukaudessa tai kerran joka toinen kuukausi toteutuvia 1 – 2 viikon mittaisia hoitajaksoja ympärivuorokautisessa hoidossa (tehostettu palveluasuminen tai laitoshoido).

Säännöllisessä vuorohoidossa olevat huomioidaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa ja hoitopalkkion määrässä (mikäli esimerkiksi 2. hoitopalkkioluokkaan kuuluva on säännöllisesti 2 viikkoa/kk ympärivuorokautisessa hoidossa, tällöin hoitopalkkioluokaksi määräytyy 1.)

Hoitopalkkion maksaminen/omaishoidon tuen keskeytykset

Vähäiset keskeytykset omaishoidossa eivät poista sitovaa hoitotyötä tekevän omaishoitajan oikeutta lakisääteiseen vapaaseen eivätkä alenna hoitopalkkiota.

Mikäli hoito keskeytyy yhdessä tai useammassa jaksossa kalenterikuukaudessa yli viideksi vuorokaudeksi hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä, hoitopalkkiota ei makseta viiden vuorokauden ylittäviltä keskeytyspäiviltä eikä vapaata kerry siltä kuukaudelta.

Hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua siitä, kun omaishoito keskeytyy tilapäisesti omaishoidettavan terveydentilasta johtuvasta äkillisestä syystä. Jos omaishoidettava siirtyy pitkäaikaishoittoon, päättyy omaishoidon tuki kyseisen kuukauden lopussa.

Omaishoitajan tulee ilmoittaa palveluohjaajalle välittömästi, jos omaishoidettavan tai hoitajan tilanteessa on tapahtunut muutoksia.

Omaishoitajan vapaat ja hoidettavalta perittävät asiakasmaksut

Omaishoitajalla on lakisääteinen oikeus pitää kolme vuorokautta (3 vrk) vapaata sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Hoitajan lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hänelle maksettavaa hoitopalkkiota.

Omaishoitosopimuksen tulee sisältää tiedot hoitajan oikeudesta 4 § 1 momentin mukaisiin vapaapäiviin. Lisäksi sopimukseen kirjataan, jos kuntayhtymä järjestää omaishoitajalle muita kuin em. lakisääteisiä vapaapäiviä tai alle vuorokauden mittaisia virkistysvapaita. Omaishoitolain 4 § 2 momentin mukaan kunta ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää vapaapäivänsä useampana alle vuorokauden pituisena jaksona. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymässä 4 päivätoimintapäivää vastaa yhtä (1) omaishoidon vapaata.

Omaishoitaja voi pitää lakisääteiset vapaapäivät säännöllisesti kuukausittain tai säästää ne ja pitää pidemmän ajan vapaata yhtäjaksoisesti. Koska kuntayhtymällä on velvollisuus järjestää hoito vapaiden ajaksi, on tarpeellista määritellä se ajanjakso, jolta pitämättömät vapaapäivät otetaan huomioon ja tiedottaa hoitajille etukäteen. Vapaapäivät on käytettävä 6 kuukauden kuluessa niiden kertymisestä. Esimerkiksi tammikuulta kertyneet vapaapäivät on käytettävä viimeistään kesäkuussa.

Vapaita ei voi pitää etukäteen. Hoidettavalta perittävä asiakasmaksu on hoitajan lomapäivien ajalta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen mukainen.

Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito voidaan järjestää 1.8.2011 lukien toimeksiantosopimuksella. Kuntayhtymä voi järjestää omaishoitajan vapaan aikaisen hoidon tekemällä tehtävään soveltuvan henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan vakituisen omaishoitajan vapaan aikaisesta sijaishoidosta. Omaishoitajan sijaisen avulla hoito järjestetään hoidettavan kotona tai hoitajan kotona. Sijaishoitajan ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen henkilö. Sijaishoitajalle maksettava korvaus on lyhytaikaisesta ikäihmisten ja pitkäaikaissairaiden perhehoidosta maksettavan palkkion mukainen.

Omaishoitajan vapaa voidaan järjestää myös palvelusetelillä, joka on määrärahasidonnainen. Palveluseteli on käytössä kaikissa Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän kunnissa.

Muita vaihtoehtoja vapaiden pitämiseen ovat päivähoito perhekoti Päiväkylässä Jokioisilla.

Sijaisomaishoito ja palveluseteli ovat vaihtoehtoisia omaishoidon vapaiden järjestämistapoja. Päivätoimintaa ja jaksohoitoa voi haluttaessa yhdistää vapaisiin normaalihintaisena toimintana.

Omaishoitosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Kuntayhtymä voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden kuukauden kuluttua. Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi. Jos hoidettava kuolee, sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana kuolemantapaus sattui. Jos hoidettava siirtyy esimerkiksi pysyvään pitkäaikaiseen hoitoon, sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hän siirtyi vakituiseseen hoitopaikkaan/palveluasumiseen.